

Ny bog om evertsejladis i Vadehavet

Everten »Karen« af Mandø. En Mandødreng fortæller.

Af Theodor Hansen.

Vadehavet har alle dage stillet helt særlige krav til sine beboere. Erhvervsmulighederne har været ganske specielle og transporten til og fra øerne har haft sine helt egne udfordringer. Således ikke mindst på Mandø, som er den eneste beboede ø i Danmark, der hverken har haft bro, dæmning eller havn. Lettere trafik kunne foregå ad ebbevejen, men indtil midten af forrige århundrede stod Vadehavets sejlene »lastbil«, everten, for livlinen til fastlandet, så snart det drejede sig om tungere gods. Mængder af fragt blev sejlet ad forskellige ruter mellem Mandø og Esbjerg, Sønderhø, Højer, Ballum Sluse og Rømø.

Fragten bestod af alle slags fornødenheder, både flydende og fast gods, stort og småt: fødevarer, petroleum, diesellole, kul, foderstoffer, kunstgødning, hør, brændsel, kalkskaller, kvæg, får, lam og alle mulige andre livsnødvendigheder.

Everten – Vadehavets sejlene lastbil

Everten, det lille fladbundede fragtskib uden køl, men i stedet forsynet med to sænkbare sidesværd, var det ideelle fartøj til sejlads mellem øerne i det flade Vadehav med dets tidevand, sandbanker og sejlrender. Den kunne ved højvande sejle tæt ind under land, og når lavvande indtraf, kunne hestevogne komme den i møde og transportere fragten i land eller den modsatte vej. Når det igen blev højvande, kunne everten lette for vind og strøm med retning mod næste ladeplads.

Navigation i Vadehavet

Moderne søkort og navigationsudstyr var et næsten ukendt begreb, hvorimod koste, bøjer, tønder og landkending udgjorde de væsentligste navigationsinstrumenter. Men skipper kendte Vadehavet som sin egen bukselomme og fulgte nøje med i bankers og sejløbs ændringer forårsaget af hav, vind og vejr. Selv i tåge og mørke kunne disse Vadehavets skibsførere ofte navigere sikkert og finde vej.

Et vigtigt lille stykke kulturhistorie nu forevigt

Et væsentligt kapitel i denne Vadehavets sejlene trafik, som nu er historie, er netop kommet på tryk og udgivet i en fin lille bog takket være fhv. skibsfører og styrmand Theodor Hansen. Han er født i 1933 på Mandø, hvor hans far, Knud Hansen, var ejer og skibsfører af everten »Karen« af Mandø. Som barn var Theodor ofte med sin far om bord

på »Karen« på sejlads rundt i Vadehavet og har her oplevet det slidsomme og tunge arbejde, bestemt af gods og vejr. En interessant detalje i Theodors beretning er i øvrigt hans beskrivelse af brug af en kane (lille skibstype, af mange i dag kendt som en Hjertringkane), der altid var på slæb efter »Karen«, så skipper kunne komme til og fra »Karen«, når hun lå for anker enten uden for hjemmet på Mandø eller andre steder i Vadehavet.

Theodor Hansen skriver medrivende og meget kyndigt om alle aspekter i dette stykke spændende kulturhistorie: Om everten som skibstype, navigation, fragtsejlads, tariffer, lade- og lossepladser, sejladsen op langs østsiden af Fanø forbi vandskellet til Esbjerg og det slidsomme og ekstremt hårde arbejde med at fiske og opgrave kalkskaller fra havbunden til fremstilling af brændt kalk og hønsefoder!

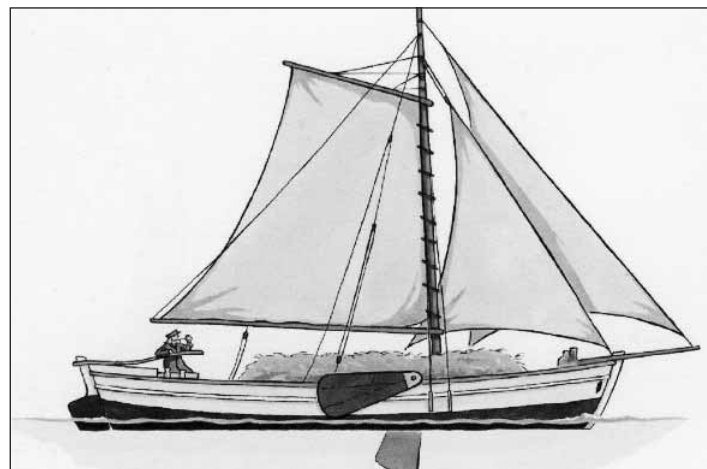
Theodor Hansen fortæller i sin bog, der i øvrigt er støttet af Velux Fonden, også om andre sider af livet på Mandø, herunder om hvalstrandinger, oplevelser med nedskudte allierede fly og piloter under 2. verdenskrig, om redningsvæsenet og om fiskeri og sæljagt, som dengang var et ikke uvæsentligt supplement til husholdningen og familiens økonomi.

For alle med interesse for Vadehavets kulturhistorie

På Fanø er vi som bekendt så heldige som de eneste i Danmark at kunne opleve en sejlene evert, everten »Rebekka«. Da Theodor Hansens erindringer på mange måder beskriver de samme livsformer som fandtes på Fanø, vil enhver, der interesserer sig for Vadehavet og dets øers kulturhistorie, have stor fornøjelse af at læse bogen. Dertil er den rigt illustreret i sort-hvid og farve med mange aldrig tidligere sete fotografier. En oplagt julegave.

Bogen er udgivet af forlaget Ravnerock. 72 sider + et stort udfoldeligt søkort over Vadehavet. ISBN: 978-87-92625-62-5. Pris: 150 kr. Fås bl.a. hos boghandleren i Nordby.

Anmeldt af Per Hofman Hansen

En evert med sidesværdet i læsiden sænket i vandet for at forhindre afdrift. Tegning: Bernd Hobohm. Illustration fra bogen.